

NORGES
DOMSTOLER

Hurtigspor i U18-saker

Rutine for raskere behandling av straffesaker med gjerningsperson mellom 15 og 18 år i Sør-Øst politidistrikt

1. Innledning	3
2. Begreper	4
2.1 Koordineringsgruppe (KOG)	4
2.2 Personundersøkelse av mindreårig (PUM).....	4
2.3 Ungdomsstraff og ungdomsoppfølging	4
2.4 Samfunnsstraff	4
3. Oversikt over frister	5
4. Etterforskning	5
4.1 Politiet	5
4.2. Påtalemyndigheten	6
4.3 Konfliktrådet.....	6
4.4 Friomsorgen	6
4.5 Tingretten	6
4.6 Forsvarer	6
5. Påtalestadiet	7
5.1 Påtalejurist i politiet	7
5.2 Sør statsadvokatembeter	7
6. Beramming.....	7
6.1 Påtalemyndigheten.....	7
6.2 Tingretten	7
6.3. Særskilt om planmøte.....	8
7. Iretteføring	8
7.1 Tingretten	8
7.2 Vitnestøtte.....	8
8. Iverksettelse	8
8.1 Tingretten	8
8.2. Politi/påtale.....	8
8.3. Friomsorgskontoret	8
8.4. Konfliktrådet i Sør-Øst	8
8.5. Forsvarer	8
9. Tilståelsessaker	9
10. Bruddsaker	9
10.1. Ungdomsstraff.....	9
10.2. Ungdomsoppfølging.....	10
10.3. Samfunnsstraff	10
11. Evaluerings og kvalitetssikring	10
11.1 Tingretten	10
11.2. Politi/påtale/statsadvokat	10
11.3. U15 saker	10
Lenker	11

Forord

Siden 2015 har Norge sett en økning i registrert kriminalitet begått av barn og unge under 18 år.

Også i Sør-Øst politidistrikt har det vært en økning i registrert barne- og ungdomskriminalitet de senere årene.

Økningen i barne- og ungdomskriminalitet har gitt et økt fokus på å sikre raske reaksjoner i saker hvor straffbare forhold er begått av ungdommer mellom 15 og 18 år. Lang ventetid mellom lovbrudd og reaksjon kan være en betydelig belastning både for lovbrøyttere, fornærmede og pårørende, og utgjør også en risiko for nye lovbrudd.

Det er et mål at straffesakskjeden skal være effektiv, rettferdig, rettssikker og tilpasset den enkelte ungdoms situasjon. Dette er basert på prinsipper som er forankret i bl.a. FNs barnekonvensjonen og Den europeiske menneskerettighets-konvensjonen (EMK).

Ved lovendringer som trådte i kraft 1. desember 2024, ble det lagt til rette for etablering av lokale «hurtigspor» for rask pådømmelse av lovbrudd begått av gjerningspersoner under 18 år. En slik hurtigsporsbehandling er allerede igangsatt bl.a. i Oslo tingrett og i Agder.

Stortinget vedtok i februar 2025 å be regjeringen innen 2026 å legge til rette for implementering av hurtigspor for rask pådømmelse av lovbrudd begått av gjerningspersoner som var under 18 år på handlingstidspunktet i alle landets politidistrikt.

*Utarbeidet av: Arbeidsgruppe for hurtigspor i U18-saker i Sør-Øst politidistrikt
Denne versjon: 30.06.2026
Publisert: 30.06.2026*

Arbeidsgruppen for hurtigspor i Sør-Øst politidistrikt ble etablert med første møte 22. mai 2026. Arbeidsgruppen har konsentrert seg om rutiner for forberedelse og gjennomføring av saker som skal behandles i hovedforhandling eller ved tilståelsesdom.

Øvrige enedommersaker, som besøksforbud, førerkortbeslag, varetektsfengsling mv. er ikke en del av gruppens arbeid.

Arbeidsgruppen har gjennomført flere møter, og de ulike etatene har gjennomgått egne rutiner og kommet med konkrete innspill til de felles rutinene. Arbeidsgruppen har hatt god nytte av og hentet inspirasjon fra arbeidet som tilsvarende arbeidsgrupper i Oslo, Agder og Sør-Vest politidistrikt har gjennomført, med lokale tilpasninger.

Arbeidsgruppens deltakere har vært:

Buskerud tingrett
Cecilie Lysjø Jacobsen –
nestleder/tingrettsdommer

Nedre Telemark tingrett
Jeanette Hagene Knutsen – tingrettsdommer
Anne Kleven – rådgiver

Vestfold tingrett
Iselinn Beck Håvarstein – tingrettsdommer

Sør statsadvokatembeter
Mari Gjersøe – statsadvokat

Sør-Øst politidistrikt
Siv Elise Kvamsdal – politiadvokat

Advokatforeningen Vestfold krets
Jon Anders Hasle – advokat

Kriminalomsorgen region sør
Ingrid Lingelem - rådgiver

Konfliktrådet i Sør-Øst
Elli Graf - konfliktrådsleder

1. Innledning

Det overordnede målet med rutinen er å sikre en effektiv og koordinert behandling av straffesaker med gjerningspersoner under 18 år gjennom hele straffesakskjeden.

Rutinen skal bidra til at sakene behandles med høy kvalitet og at lovbestemte frister overholdes.

Innledningsvis vil det bli gitt en redegjørelse for sentrale begreper som går igjen i U18-sakene.

Deretter gis det en kort oversikt over fristene til de ulike etatene, og dermed et utgangspunkt for hvor lang tid det vil ta å behandle en vanlig U18-sak. Noen frister er lovbestemte, andre er satt som egne måltall.

Rutinen tar sikte på å gi en beskrivelse av de ulike rollene og ansvarsoppgavene de ulike etatene har i straffesakskjeden.

For oversiktens skyld er rutinen delt inn i ulike faser, hvor den enkelte etats ansvarsområde er synliggjort.

Fasene vil til dels kunne gli over i hverandre, og det er dermed viktig for alle etater å ha kjennskap til hele prosessen.

De 5 fasene er:

Etterforskning: fra anmeldelse til saken er klar for påtaleavgjørelse.

Påtalestadiet: fra saken er ferdig etterforsket til det er fattet påtaleavgjørelse i saken.

Beramming: forhåndsberømmelse og saksforberedelse hos retten.

Iretteføring: gjennomføring av hovedforhandling.

Iverksettelse: fra domsavsigelse til iverksettelse av straffereaksjon og straffegjennomføring.

Rutinen inneholder også et eget punkt om tilståelsessaker og bruddsaker.

Til slutt er det et punkt om forbedringsarbeid og kvalitet.

2. Begreper

2.1 Koordineringsgruppe (KOG)

Hovedformålet med KOG er å gi tverretatlige anbefalinger til påtalemyndigheten om hvilken straffereaksjon som er egnet i saken som drøftes, herunder om ungdomsstraff, ungdomsoppfølging eller samfunnsstraff anses egnet, eller om andre reaksjonsformer bør vurderes. KOG skal drøfte om ungdommen har et tverrfaglig oppfølgingsbehov, om det er aktuelt med gjenopprettende prosess, og hvilke tiltak som kan være aktuelle for ungdommen dersom ungdomsstraff eller ungdomsoppfølging er aktuelt.

I KOG sitter det representanter fra politiet, påtalemyndigheten, konfliktrådet og kriminalomsorgen. Noen ganger er representanter fra helsevesenet, barnevernet og andre tjenester også med.

Referat fra KOG og eventuell skisse til ungdomsplan skal oversendes til påtalemyndigheten, og legges frem i retten. KOG er lovregulert i konfliktrådsloven § 22 d.

KOG er ikke et beslutningsorgan, men kan bidra til sakens opplysning, og til en større grad av treffsikkerhet ved reaksjonsvalget både for påtalemyndigheten og domstolen.

2.2 Personundersøkelse av mindreårig (PUM)

Personundersøkelse av mindreårige (PUM) er livssituasjonskartlegging som skal si noe om ungdommens hjelpebehov og hva en eventuell straffegjennomføring bør fokusere på for å støtte opp under målsettingen om at den mindreårige kan leve et kriminalitetsfritt liv.

Formålet med PUM er å innhente opplysninger om ungdommen slik at påtalemyndigheten og domstolene skal kunne utmåle en riktig og hensiktsmessig straffereaksjon. Det er derfor viktig å skaffe opplysninger om ungdommens personlighet, livsforhold og fremtidsmuligheter til bruk for avgjørelse i saken.

PUM vil også danne grunnlag for kriminalomsorgen og konfliktrådets utarbeidelse av en individuelt tilpasset gjennomføringsplan og valg av hensiktsmessig innhold i straffegjennomføringen.

Utgangspunktet er at det bør innhentes PUM i saker som ender med tiltale, og der sakens alvor tilsier at det er aktuelt med ubetinget fengsel, betinget fengsel med særvilkår, ungdomsstraff eller samfunnsstraff for ungdom. PUM kan unnlates i saker der det på grunn av sakens alvor ikke er aktuelt med andre straffereaksjoner enn bot eller betinget

fengsel. PUM kan også unnlates i saker der spørsmål knyttet til straffutmåling og straffegjennomføring er tilstrekkelig belyst på andre måter, for eksempel ved KOG-referat, andre utredninger, eller vitneførsel. I slike tilfeller bør det likevel sikres at ungdommens og verges perspektiv er tilstrekkelig ivarettatt, herunder at de har fått anledning til å bli hørt i prosessen.

2.3 Ungdomsstraff og ungdomsoppfølging

Ungdomsstraff og ungdomsoppfølging er straffereaksjoner spesielt tilpasset ungdom med et oppfølgingsbehov.

Straffereaksjonene er basert på tverrfaglig oppfølging og gjenopprettende prosess.

Gjenopprettende prosess handler om å legge til rette for møte mellom ungdommen og de som er rammet av lovbruddet, eller med andre personer som ungdommen har en utfordrende relasjon til. Målet er å styrke relasjoner og nettverk til ungdommen.

Konfliktrådet har det overordnede ansvaret for disse straffereaksjonene, og det er konfliktrådsloven som regulerer gjennomføringen av reaksjonen.

Ungdomsstraff idømmes av domstolen, mens ungdomsoppfølging ilegges av påtalemyndigheten.

2.4 Samfunnsstraff

Samfunnsstraff er en straffereaksjon som gir ungdom mulighet til å gjøre opp for lovbrudd gjennom samfunnsnyttig arbeid, individuell oppfølging og gjenopprettende prosess, uten å sone i fengsel. Reaksjonen kombinerer ulønnet arbeid, samtaler med saksbehandler, kurs og programmer, og kan inkludere møter med de som er berørt av lovbruddet. Samfunnsstraff brukes ofte i saker der ungdommen har et mindre eller moderat oppfølgingsbehov, men kan også benyttes i mer komplekse saker der oppfølgingsbehovet er større.

Gjennomføringen tilpasses slik at det ikke påvirker skole eller arbeid, noe som i enkelte saker kan innebære behov for lengre gjennomføringstid.

Kriminalomsorgen har ansvar for oppfølging.

Brudd på kravene kan føre til omgjøring til fengselsstraff.

3. Oversikt over frister

Straffeprosessloven fastsetter enkelte frister i U18-saker. I tillegg har flere av etatene interne frister ved behandlingen av disse sakene. Straffeprosessloven § 249 annet ledd fastslår at dersom en mistenkt var under 18 år på handlingstiden, skal spørsmålet om påtale avgjøres innen seks uker etter at vedkommende er å anse som mistenkt i saken.

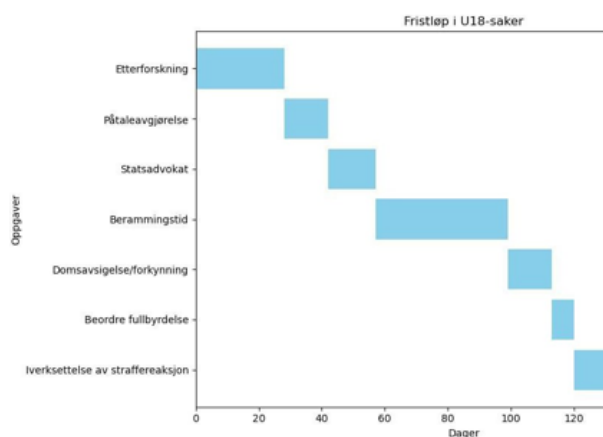
Påtalespørsmålet kan likevel avgjøres senere dersom hensynet til etterforskningen eller andre særlige grunner gjør det nødvendig.

Etter straffeprosessloven § 275 annet ledd skal hovedforhandlingen være påbegynt innen seks uker etter at saken kom inn til tingretten i de tilfeller hvor den siktede var under 18 år da lovbruddet ble begått, dersom ikke særlige forhold er til hinder. Dette fordrer at U18-sakene forhåndsberammes med tingretten, jf. under.

Et typisk fristforløp i en U18-sak kan være som følger:

- Etterforskning: 4 uker
- KOG: 2 uker fra innmelding
- Påtaleavgjørelse: 2 uker
- PUM: 4 uker fra anmodning
- Statsadvokat: 15 dager
- Beramningstid hos retten: 6 uker
- Domsavgivelse/forkynning: 2 uker
- Beordre fullbyrding: 1 uke
- Iverksettelse reaksjon ungdomsstraff: 50 dager
- Iverksettelse samfunnsstraff: snarest mulig

Enkel illustrasjon over typisk fristløp i en U18-sak:

4. Etterforskning

4.1 Politiet

Etterforskningen skal ferdigstilles innen 4 uker fra saken registreres.

Fagansvarlige for etterforskning i den enkelte driftsenhet skal være oppdatert på rutiner og retningslinjer for U18-sakene.

Politifaglig etterforskningsleder (PEL) skal kvalitetssikre sakene underveis i etterforskningen og før oversendelse til påtaleansvarlig.

PEL sørger for, i samråd med påtalenansvarlig, at forsvarer tilkalles til politiavhør i sakene hvor det er aktuelt. Forsvarer bør også kontaktes i tilfeller hvor ungdommen ikke vil møte og forklare seg, slik at forsvarer får anledning til å drøfte dette nærmere med ungdommen og verge.

Før saken oversendes påtaleansvarlig, har PEL ansvar for at følgende er på plass:

- Avklare om mistenkte vil medvirke til Personundersøkelse for mindreårige (PUM), og orientere jurist om dette
- Samtykkeskjema til drøfting i Koordineringsgruppa (KOG) skal være utfyllt.
- Informasjon om alternative straffereaksjoner skal være gitt, og eventuelt samtykke til direkteoverføring til ungdomsoppfølging innhentet.
- Verger skal ha blitt gitt anledning til å uttale seg om forsvarerønske
- Ved uenighet mellom ungdom og verge om valg av forsvarer, er det vergen som bestemmer, jf. straffeprosessloven § 94 (2).
- Avklare om det er sendt nødvendige underretninger og eventuelt bekymringsmeldinger til barnevernstjenesten
- Ha dialog med politikontakt/forebyggende enhet på ungdommens bosted, slik at det blir vurdert å iverksette forebyggende tiltak parallelt med straffesaksbehandlingen.

4.2. Påtalemyndigheten

I innledende prioriteringsmøte under etterforskningen skal påtalejurist vurdere:

- Om saken ligger an til rettslig behandling eller direkteoverføring til ungdomsoppfølging.
- Om den mistenkte bør få oppnevnt forsvarer under etterforskningen, jf. RA-2023-1676.
- Om det er nødvendig å begjære oppnevning av setteverge.

Underveis i etterforskningen skal påtalejurist sørge for at:

- Saken får tilstrekkelig prioritet og overholder frister for saksbehandlingstid.
- Det innstilles på oppnevning av forsvarer for ungdommen.
- Ungdommen innmeldes til KOG (Koordineringsgruppe) så snart det er innhentet samtykke, og det er en rimelig sannsynlighet for at saken vil få positiv påtaleavgjørelse. Dersom det ikke fører til forsinkelse av saken, bør påtalemyndigheten innkalle til drøfting i KOG før det anmodes om PUM (personundersøkelse for mindreårige). Dette for å effektivisere en eventuell personundersøkellesprosess, hvor friomsorgen mottar relevant informasjon om ungdommen, samt blir gjort kjent med aktuelle/relevante kilder. KOG vil kunne bidra til en vurdering om nødvendigheten av PUM.
- Anmodning om PUM sendes så snart saken er drøftet i KOG, det er innhentet samtykke, og det er en rimelig sannsynlighet for at saken vil lede til hovedforhandling (eller det er andre grunner til å innhente PUM). Anmodningen sendes senest samtidig med at saken sendes til berømmelse av hovedforhandling. Hvis PUM ikke er mottatt når berømmelsesbrev sendes, skal det stå når anmodningen ble sendt og om det er gitt tilbakemelding fra kriminalomsorgen om anslått dato for ferdigstillelse.
- Statsadvokatembetet varsles om U18-saker som skal aktoreres av statsadvokat.
- Klausulering av dokumenter kan erfaringsmessig forsinke etterforskningen, og må derfor vurderes nøye.

4.3 Konfliktrådet

Konfliktrådet skal innkalle til møter i KOG, har ansvar for å mobilisere aktuelle deltakere til drøfting og skrive møtereferat. Møtereferatet skal sendes til påtalemyndigheten og friomsorgen, senest én uke etter KOG-drøfting.

Dersom KOG har anbefalt ungdomsstraff som straffereaksjon, skal konfliktrådet utarbeide skisse til ungdomsplan i samarbeid med ungdommen, for å sikre ungdommens medvirkning. Skisse til plan sendes sammen med møtereferat til påtalemyndigheten som et beslutningsgrunnlag for egnet reaksjon.

4.4 Friomsorgen

Friomsorgen skal prioritere å delta i KOG, og møter forberedt.

Friomsorgskontorene har et krav på gjennomføringstid på maksimalt fire uker for PUM. Fristen løper etter at anmodning er mottatt fra påtalemyndigheten.

Friomsorgskontorene prioriterer utarbeidelse av PUM i sakene der det anmodes om dette, og har aktiv dialog med påtalemyndigheten. Det sørges for at U18-sakene er av høy prioritet, også der ungdommen er over 18 år på tidspunktet for straffegjennomføringen.

4.5 Tingretten

Etter begjæring fra påtalemyndigheten eller forsvarer skal tingretten vurdere oppnevning av forsvarer for mistenkt/siktet under 18 år på etterforskningsstadiet. Som hovedregel praktiseres slik oppnevning.

4.6 Forsvarer

Dersom påtalemyndigheten har tilkalt forsvarer, sender påtalemyndigheten begjæring om oppnevning til tingretten. Dersom det foreligger forsvarerønske, vedlegges samtykket fra vergen.

Ved forsvarerbytte, sender forsvarer begjæring om dette til tingretten, vedlagt samtykket fra ungdommen og verge.

Forsvarer skal bidra til å sikre fremdrift i etterforskningen så sant dette kan la seg gjøre uten at det går på bekostning av en forsvarlig og tilstrekkelig opplysning av saken.

Det forventes at oppnevnt forsvarer prioriterer politiavhør. Dersom oppnevnt forsvarer ikke selv har anledning til møte, bør det av hensyn til fremdriften tillates at oppnevnt forsvarer sender en kollega til å møte i sitt sted, også i sakene som tildeles etter den faste forsvarerordningen.

5. Påtalestadiet

5.1 Påtalejurist i politiet

Påtalejurist skal påtaleavgjøre saken så snart som mulig, og senest innen 2 uker etter at saken er ferdig etterforsket.

Påtalejurist skal også sørge for forhåndsberømmelse som nevnt i punkt 3 og 6 så snart politiet/påtale ser at det vil bli tatt ut tiltale. Det er ikke nødvendig at etterforskningen er endelig sluttført eller at PUM foreligger når det anmodes om forhåndsberømmelse.

5.2 Sør statsadvokatembeter

U18-sakene skal ferdigbehandles snarest mulig, og senest innen 15 dager fra mottak av sak.

Dersom saken ikke er forhåndsberømmet på tidspunktet når statsadvokaten først varsles om saken, skal ansvarlig statsadvokat sørge for at saken forhåndsberømmes med retten når saken mottas for behandling ved embetet.

6. Berømming

6.1 Påtalemyndigheten

U18-saker hvor påtalemyndigheten anser det overveiende sannsynlig at det vil bli tatt ut tiltale, men som ikke umiddelbart kan sendes til ordinær berømmelse, skal forhåndsberømmes med tingretten. Dette gjelder alle U18-saker som er anslått å ta en hel rettsdag eller mer. Henvendelse om forhåndsberømming sendes til tingretten på e-post, med kopi til øvrige aktører.

Anmodning om forhåndsberømmelse skal innsendes på skjema, hvor følgende oppgis:

- At det er en U18-sak
- BL-nummer
- Siktelse
- Når påtalemyndigheten forventer at tiltalebeslutning og bevisoppgave kan oversendes retten
- Antall dager det er behov for hovedforhandling
- Om det er behov for tolk, herunder hva slags språk/dialekt det skal tolkes på
- Om det foreligger andre særlige forhold retten bør kjenne til ved valg av rettsal (f.eks. nødvendige sikkerhetstiltak, sårbare

vitner/fornærmede, risiko knyttet til bruk av evt. fjernavhør, stort mediefokus, særlige behov for tekniske hjelpemidler m.m.)

- En oversikt over hvem siktede/fornærmede har eller ønsker oppnevnt som forsvarer/bistandsadvokat
- Eventuelle sakkyndige (herunder om det er behov for at en eller begge møter)
- Vergenes navn, adresse og telefonnummer og om de trenger tolk
- Type sak, om det er strafferamme over 6 år.
- I de tilfeller det vurderes være behov, skal det opplyses at verge må innkalles til fremmøteforkynning samtidig som stevningen forkynnes.

Tiltalebeslutning oversendes retten mellom seks og to uker før forhåndsberømmet hovedforhandling.

Dersom tiltalebeslutning, på grunn av frist for påtaleavgjørelse, oversendes retten tidligere, skal det samtidig oppgis tre alternative tidspunkter for omberømming innen fristen på seks uker for avholdelse av hovedforhandling.

Påtalemyndigheten skal stille med aktor innen den lovpålagte fristen på seks uker etter at saken kom inn til retten, om nødvendig med aktorbytte. Det forventes ikke uten videre aktorbytte i alvorlige saker som aktoreres av statsadvokaten, men utgangspunktet er også her at statsadvokaten skal stille med aktor innen fristen på seks uker, hvis ikke særlige grunner gjør seg gjeldende.

6.2 Tingretten

Tingretten skal berømme hovedforhandling til senest seks uker etter at tiltalebeslutningen er forventet oversendt retten.

I spesielle tilfeller, hvor forhåndsberømming ikke har funnet sted, skal hovedforhandling berømmes så snart som mulig hos tingretten, og senest innen lovens frist på 6 uker etter at sak med tiltale og bevisoppgave er kommet inn til retten.

Forberedende dommer kontrollerer at anmodningen om forhåndsberømmelse inneholder nødvendig informasjon.

I saker der siktede var under 18 år på handlingstidspunktet, og det er spørsmål om å idømme ubetinget fengsel, samfunnsstraff eller ungdomsstraff, skal siktede alltid ha forsvarer, jf. straffeprosessloven § 96 (3), jf. § 100 (1). Dette innebærer at det også må vurderes oppnevning av forsvarer i saker etter vegtrafikkloven § 22 første og femte ledd og § 24 første ledd, jf. § 31.

6.3. Særskilt om planmøte

Det avholdes i utgangspunktet planmøte i alle U18-sakene. Det er utarbeidet en egen mal for planmøte i U18-saker og som ligger på domstolenes intranett. Mal for planmøter i U18-saker sendes aktørene sammen med innkallingen til planmøte.

Planmøtene gjennomføres fortrinnsvis som fjernmøte og tilpasses hver enkelt sak.

Deltagerne i planmøte skal være forberedt på de tema som fremgår av malen, og som er aktuelle for den konkrete saken. Dette gjelder særlig opplysninger om barnas verger, hvordan forsvarere kan medvirke til gjennomføring/sluttføring av PUM mv. slik at hovedforhandling kan gjennomføres som planlagt. I planmøtet skal det også avklares om vergen er innkalt til eller skal innkalles til fremmøteforkynning samtidig som politiet forkynner stevningen om dette ikke allerede fremkommer.

Dommer vurderer behovet for å innhente sakens dokumenter før planmøtet.

Tingretten skriver rettsbok/referat fra planmøtet.

7. Iretteføring

7.1 Tingretten

Dommeren har overordnet ansvar for at hovedforhandlingen gjennomføres tilpasset barnet og dets alder og utvikling. Det er utarbeidet egen veileder for hovedforhandling når tiltalte er under 18 år, som ligger på domstolenes intranett.

Det er utarbeidet egen veileder for bruk av lukkede dører i U18-saker, som ligger på domstolenes intranett. Dommeren må være særskilt oppmerksom på at det skal være lukkede dører under behandling av PUM. Dommeren må også være oppmerksom på at noen typer tilhørere (venner av de involverte osv.) kan gjøre det vanskelig for den mindreårige tiltalte eller fornærmede å forklare seg, og disse personenes nærvær kan derfor vanskeliggjøre sakens opplysning.

7.2 Vitnestøtte

Tingretten tilbyr vitnestøtte. I tillegg kan legges opp til forutgående besøk i retten ved behov – både for tiltalte og mindreårige fornærmede/vitner.

8. Iverksettelse

8.1 Tingretten

Dom bør som et utgangspunkt avsies innen lovens frist, og forkynnes så snart som mulig etter domsavsigelse. Dommen må forkynnes både for tiltalte og verge, fortrinnsvis ved fremmøteforkynning.

Dersom verge ikke allerede er innkalt til fremmøteforkynning av politiet, har behandlende dommer ansvar for å avklare tidspunkt for domsforkynnelse også med vergen. Det samme gjelder å avklare behov for tolk for tiltalte og/eller verge til fremmøteforkynningen.

8.2. Politi/påtale

Når rettskraftig dom foreligger skal påtalejurist umiddelbart beordre fullbyrdelse og påse at saken oversendes til den myndighet som er ansvarlig for fullbyrding innen én uke, jf. straffeprosessloven § 452.

8.3. Friomsorgskontoret

Friomsorgskontorene prioriterer å følge opp ungdom som idømmes samfunnsstraff eller ungdomsstraff, hvor det i førstnevnte sørges for tilrettelagte tiltak som fremmer rehabilitering, mening og mestring.

8.4. Konfliktrådet i Sør-Øst

Det skal sendes ut innkalling til informasjons- og kartleggingssamtale uten ubegrunnet opphold etter mottatt påtegning og saksdokumenter fra politidistriktet.

Informasjon og kartleggingssamtale skal deretter avholdes så snart det blir enighet om tidspunkt som passer ungdom, verger og ungdomskordinator.

Frist for iverksettelse av ungdomsoppfølging/ungdomsstraff er maksimum 50 dager fra det tidspunkt dom/påtaleavgjørelse er mottatt, men det skal alltid etterstrebes å starte opp så raskt som mulig.

8.5. Forsvarer

Dersom ungdommen skal gjennomføre ungdomsoppfølging eller ungdomsstraff, har oppnevnt forsvarer rett til å være til stede i ungdomsplanmøte, jf. konfliktrådsloven § 24 (3) og (4), jf. straffeprosessloven § 100 (2) (2).

Dersom forsvarer har vært oppnevnt under etterforskning som har endt med

ungdomsoppfølging, eller hovedforhandling som har endt med ungdomsstraff, kan forsvarer sende salær oppgave på samme saksnummer. Dette anses som bistand under straffegjennomføringen. Det er viktig at det på salær oppgaven fremgår at det er bistand under straffegjennomføringen, og ikke omtales som etterarbeid som er omfattet av stykkprisen.

9. Tilståelsessaker

Påtalemyndigheten må sørge for at det fremgår tydelig av påtegningen at det er en U18-sak.

Rettsmøte skal berammes så snart som mulig, og uten unødig forsinkelse. Saken berammes innen to uker etter at saken har kommet inn til retten.

Tingretten forkynner innkalling til rettsmøte ved å stevne siktede (og verge hvis siktede fortsatt er under 18 år), samt innkalling til fremmøteforkynning for verge, som settes til tre dager etter rettsmøtet.

Saken berammes i samråd med forsvarer/bistandsadvokat/påtalemyndighet der påtalemyndigheten har varslet at de ønsker møte.

Forberedende dommer vurderer oppnevning av forsvarer i saker der siktede var under 18 år på gjerningstidspunktet. Der siktede var under 18 år på handlingstidspunktet, og det er spørsmål om å idømme ubetinget fengsel, samfunnsstraff eller ungdomsstraff, skal siktede alltid ha forsvarer i forbindelse med tilståelsesdom, jf. straffeprosessloven § 99 (1) (3), jf. § 100 (1). Øvrige saker vurderes konkret.

Det er verge som formelt velger forsvarer. Påtalemyndigheten skal avklare forsvarerønske før saken sendes retten.

Har ikke forsvarer vært oppnevnt under etterforskningen, og påtalemyndigheten ikke kjenner til et bestemt forsvarerønske, kan en av de faste forsvarerne oppnevnes.

Både siktede og verge har rett til tolk under rettsmøtet dersom det er behov for det.

Tolkebehov må opplyses på påtegning.

Dersom bare én av vergene svarer på innkallingen, så er det tilstrekkelig til å oppfylle lovens krav til stevning av verger.

Saken kan avgjøres selv om vergen ikke møter.

Samfunnsstraff kan bare idømmes mindreårige dersom både siktede og verge samtykker. Det må fremgå av påtalemyndighetens påtegning om verge har samtykket til tilståelsesdom og evt. samfunnsstraff.

10. Bruddsaker

Bruddsaker gjelder oppfølging av ungdom som ikke overholder vilkår eller pålegg under gjennomføring av reaksjon.

Sakene skal håndteres raskt, koordinert og med tydelige reaksjoner, samtidig som oppfølgingen skal støtte ungdommens mulighet for endring.

Påtalemyndigheten skal merke sakene tydelig som U18-saker.

Tingretten skal prioritere disse sakene, og det skal tilstrebes at bruddsaker berammes innen to uker.

Ved brudd på vilkår er det kriminalomsorgen som følger opp saken, mens påtalemyndigheten følger opp dersom det foreligger nye straffbare forhold.

10.1. Ungdomsstraff

Ved brudd på vilkår under gjennomføring av ungdomsstraff, skal ungdomskoordinatoren uten ugrunnet opphold følge opp med bruddsamtale. Formålet er å avklare situasjonen, forebygge nye brudd og tydeliggjøre konsekvensene av videre regelbrudd.

Ungdommen skal gis anledning til medvirkning, og verge skal høres. Dersom det er nødvendig for å forebygge nye brudd, kan det fastsettes nye eller strengere vilkår.

Ved gjentatte eller alvorlige brudd skal saken vurderes på nytt. Ungdomskoordinatoren kan da:

- innkalle til nytt ungdomsplanmøte, eller
- oversende saken til kriminalomsorgen eller påtalemyndigheten

Ved oversendelse kan det fremmes begjæring for retten om:

- fastsettelse av vilkår om elektronisk kontroll (EK).
- helt eller delvis fullbyrding av subsidiær fengselsstraff
- omgjøring til annen reaksjon

Ny straffbar handling under gjennomføringen kan også føre til at saken bringes inn for retten.

Ved oversendelse til retten kan gjennomføringen av ungdomsstraffen avbrytes.

Det skal oppnevnes forsvarer for ungdommen ved behandling av brudd på ungdomsstraff jf.

straffeprosessloven § 52c (7), jf.
straffeprosessloven §§ 96 (3) og 99 (1).

10.2. Ungdomsoppfølging

Ved brudd under gjennomføring av ungdomsoppfølging skal ungdomskoordinatoren følge opp med bruddsamtale på samme måte som ved ungdomsstraff. Samtalen skal tydeliggjøre forventninger og konsekvenser, og bidra til å forebygge videre brudd.

Ved behov kan det fastsettes nye eller strengere vilkår.

Dersom brudd gjentas eller vurderes som alvorlige, kan saken:

- behandles i nytt ungdomsplanmøte, eller
- oversendes til påtalemyndigheten

Påtalemyndigheten vurderer om strafforfølgningen skal gjenopptas.

Ved beslutning om gjenopptakelse avbrytes gjennomføringen av ungdomsoppfølgingen.

Dersom ungdommen begår ny straffbar handling i gjennomføringsperioden, avgjør påtalemyndigheten om saken skal gjenopptas, og gjennomføringen avbrytes fra tidspunktet for ny avgjørelse.

10.3. Samfunnsstraff

Ved brudd på vilkår for samfunnsstraff følges saken opp av kriminalomsorgen. Oppfølgingen skal være rask og tilpasset alvorlighetsgraden av bruddet, og kan innebære skjerpet kontroll og tettere oppfølging.

Ved gjentatte eller alvorlige brudd kan kriminalomsorgen oversende saken til kriminalomsorgens region sør med begjæring om videre reaksjon. Dette kan innebære helt eller delvis fullbyrding av subsidiær fengselsstraff.

Ved ny kriminalitet oversendes saken til påtalemyndigheten, som vurderer videre oppfølging og eventuell begjæring om omgjøring.

Bruddsaker skal prioriteres for rask behandling i retten.

Det skal oppnevnes forsvarer for ungdommen ved behandling av brudd på samfunnsstraff, jf. straffeprosessloven § 100c (1) bokstav e) og (2).

Ved brudd på ungdomsstraff skal det oppnevnes forsvarer for ungdommen, jf. straffeprosessloven § 52c (7), jf. §§ 96 (3) og 99 (1).

Ved behandling av brudd på samfunnsstraff skal det også oppnevnes forsvarer for ungdommen, jf. straffeprosessloven § 100c (1) bokstav e) og (2).

11. Evaluering og kvalitetssikring

11.1 Tingretten

Tingretten tilrettelegger for god kommunikasjon mellom tingretten, påtalemyndigheten og faste forsvarere og bistandsadvokater. Behandlingen av U18-saker bør være et eget tema på årlige møter mellom aktørene.

Tingretten fører oversikt over tidsbruken fra saken kommer inn i U18-sakene slik at det gir grunnlag for å måle effekten av tiltaket.

Rutinebeskrivelsen skal gjennomgås minst en gang i året, men oppdateres fortløpende ved behov.

Det gjennomføres et evalueringsmøte med aktørene i løpet av høsten 2027.

11.2. Politi/påtale/statsadvokat

For å oppnå kvalitet i U18-straffesakene og kort saksbehandlingstid, skal politiet drive kontinuerlig forbedringsarbeid på saksfeltet.

Hovedinstruktør for etterforskning skal sørge for at hvert etterforskningsmiljø har oppdatert kompetanse på U18-saker, og jevnlig bidra med opplæring og oppfriskning til etterforskerne som jobber med denne sakstypen.

Påtalejuristene i politiet skal holde jevnlig samhandlingsmøter på tvers av seksjonene. Statsadvokatene skal bistå politidistriktet i kontinuerlig forbedringsarbeid på saksfeltet, blant annet gjennom samhandlingsmøter og fagledelse.

11.3. U15 saker

Hurtigspor gjelder straffesaker hvor gjerningspersonen var under 18 år på handlingstidspunktet. Dette inkluderer også da barn under 15 år, selv om det ikke skal behandles i straffesporet.

Saker hvor gjerningspersonen er under 15 år oversendes fra politiet til konfliktrådet for videre oppfølging.

Politiet skal oversende saken til konfliktrådet uten ugrunnet opphold, sammen med

relevante opplysninger. Konfliktrådet vurderer videre oppfølging, herunder gjennomføring av gjenopprettende prosess og behov for samarbeid med andre instanser.

Forsvarer oppnevnes slik nevnt i punkt 4.

Lenker

<https://domstol.no/no/domstoler/tingrett/osl-o-tingrett/U18/>

<https://konfliktraadet.no/straffereaksjoner/ungdomsstraff-og-ungdomsoppfolging/>

SKJEMA FORHÅNDSBERAMMELSE STRAFFESAK U18

BL-nummer	
Siktede / tiltaltes navn	
Siktelse /saken gjelder (straffebed)	
Gjerningssted/rettssted	
Når påtalemyndigheten forventer at tiltalebeslutning og bevisoppgave kan sendes inn	
6-års sak ja/nei	
Antall vitner/sakkyndig (Er det behov for at begge sakkyndige møter)	
Antatt varighet	
Verge(r) – navn, adresse, tlf og språk Ved behov må opplyses om verge må innkalles til fremmøteforkynning samtidig som stevningen forkynnes	
Forsvarer	
Aktor	
Bistandsadvokat	
Behov for tolk i retten - språk	
Behov for audiovisuelt utstyr	
Andre forhold av betydning for berammelse (sikkerhetstiltak, behov for tilrettelagt sal, bokhyller, presse osv)	